

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาการควบคุมเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาในระหว่างสอบสวน

การควบคุมเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาในระหว่างสอบสวนนั้น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 50 กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมเด็กหรือเยาวชนเพื่อถามปากคำ ภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวน ครั้นแล้วให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังสถานพินิจ โดยผู้อำนวยการสถานพินิจจะควบคุมหรือปล่อยชั่วคราวเด็กหรือเยาวชนนั้นก็ได้ จะเห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดให้อำนาจแก่ผู้อำนวยการสถานพินิจที่จะควบคุมหรือปล่อยชั่วคราว แต่พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะปล่อยชั่วคราวเด็กหรือเยาวชนแต่อย่างใด

การวิเคราะห์ปัญหาการควบคุมเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาในระหว่างสอบสวนนั้น โคร่ขอนำกรณีศึกษาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาพิจารณาประกอบสภาพปัญหาทางกฎหมายต่อไปนี้

4.1 กรณีศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการควบคุมเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาในระหว่างสอบสวน

4.1.1 กรณีศึกษาที่ 1 เรื่องเด็กซึ่รถจักรยานเฉี่ยวชนกับรถแท็กซี่

เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2546 นายนคร ทาเงิน ขับรถแท็กซี่ชนน้องเบียร์หรือ ค.ช.สถาพร รอดผล อายุ 10 ปี บริเวณทางเข้าห้างจัสโก้ ถนนนวมินทร์ แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายเข้าพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลศรีสยาม เจ้าพนักงานตำรวจแจ้งข้อหาจับกุมน้องเบียร์ในข้อหาจับซึ่รถจักรยานโดยประมาทเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย พร้อมกับส่งน้องเบียร์ไปคุมขังที่สถานพินิจเป็นเวลา 2 วัน ก่อนจะถูกปล่อยตัว ส่วนนายนคร ทาเงิน คนขับรถแท็กซี่ซึ่งถูกกล่าวหาในเหตุเดียวกันว่าขับรถชนโดยประมาทเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายและได้รับบาดเจ็บ ซึ่งเมื่อได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและทำการสอบสวนแล้วก็ได้รับการปล่อยตัวทันทีโดยไม่มีการประกันตัว มีเพียงคำมั่นว่าจะมาตามทีนัด

นอกจากนี้ พ.ค.ท. ภคพงศ์ เจียบแหลม พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลโคกคราม ถูกฟ้องเป็นจำเลยในความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่นให้ปราศจากเสรีภาพในคดีที่ น.ส. สุมาลี เผือกกระโทก น้องสาวนางบัวผัน รอดผล มารดาของ ค.ช. สดาพร รอดผล หรือน้องเบียร์ อายุ 10 ปี คู่กรณีจับขังรถจักรยานเถี่ยวชนกับรถแท็กซี่เป็นโจทก์ยื่นฟ้อง

ศาลพิเคราะห์พยานหลักฐานทั้งสองฝ่ายแล้วเห็นว่า จำเลยมีประจักษ์พยาน ซึ่งเป็นผู้ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียเบิกความสอดคล้องกับรายงานการตรวจสภาพความเสียหายของรถจักรยานและรถแท็กซี่เชื่อว่า โจทก์จับขังรถจักรยานยนต์ลงมาจากทางเท้าด้านซ้ายของถนนนวมินทร์ตัดหน้ารถแท็กซี่ การที่จำเลยเห็นว่า โจทก์กระทำการประมาทและเป็นฝ่ายผิด โดยไม่สอบปากคำน้องเบียร์นั้น ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยได้รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้การข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ ตามสมควรแล้ว แม้ใช้ดุลพินิจของจำเลยในการตั้งข้อกล่าวหาและการกำหนดวันเวลาการสอบสวนไม่เหมาะสมไปบ้าง แต่เมื่อพิจารณาประกอบพฤติการณ์การทำหน้าที่ของจำเลยแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีเจตนาปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบแต่อย่างใด

ส่วนที่โจทก์ฟ้องว่า จำเลยจับกุมตัวและควบคุมตัวโจทก์ไว้ที่สถานีตำรวจนครบาลโคกคาม และสถานพินิจ 2 วัน โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น เมื่อจำเลยสอบปากคำน้องเบียร์เสร็จแล้วจึงไม่มีอำนาจควบคุมตัวต้องส่งให้สถานพินิจดูแลและสาเหตุที่สถานพินิจควบคุมตัวน้องเบียร์ไว้ เนื่องจากมารดาไม่มีเงินประกัน ซึ่งการปล่อยตัวชั่วคราวเป็นอำนาจของผู้อำนวยการสถานพินิจ มิใช่หน้าที่ของจำเลย จึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยจับกุมและควบคุมน้องเบียร์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ศาลจึงพิพากษายกฟ้อง¹

4.1.2 กรณีศึกษาที่ 2 เรื่องเด็กขโมยสินค้าในร้านเจ๊เลี้ยง

เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2548 น้องปอ (นามสมมติ) เด็กชายวัย 10 ปี ถูกเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยร้านเจ๊เลี้ยง พลาซ่า ย่านคอนเมืองจับกุมส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจนครบาลคอนเมือง ดำเนินคดีข้อหาลักทรัพย์ หลังจากน้องปอร่วมกับเพื่อนวัยเดียวกันจำนวน 5 คน ก่อคดีขโมยสินค้าภายในร้านเจ๊เลี้ยง แต่เพื่อน ๆ สามารถหลบหนีไปได้ โดย ค.ช. ปอ ถูกจับกุมพร้อมของกลางลูกอมราคา 34 บาท เจ้าหน้าที่ตำรวจได้นำตัว ค.ช. ปอมาฝากขังที่สถานพินิจ (บ้านเมตตา)

¹หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 24 มีนาคม 2548 หน้า 12.

โดยผู้ปกครองยื่นขอประกันตัว ค.ช. ปอ ซึ่งผู้อำนวยการสถานพินิจอนุญาตให้ประกันตัวโดยไม่ต้องวางหลักทรัพย์

นายอากาศ กฤติเวทิน ผู้อำนวยการสถานพินิจ กล่าวว่า อนุญาตให้ประกันตัวเนื่องจากผู้ต้องหาเป็นเด็กและคดีความดังกล่าวมีความผิดโทษไม่เกิน 5 ปี เป็นความผิดคดีเล็กน้อยจึงให้ประกันตัวไปโดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ใด ๆ เพียงแต่ให้ผู้ปกครองเซ็นค้ำประกันไว้และผู้ปกครองเด็กมีที่อยู่เป็นหลักแหล่งสามารถติดต่อได้²

4.1.3 กรณีศึกษาที่ 3 เรื่องเด็กเล่นพริกป่น

เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2548 นางวาสนา มุตรส อายุ 52 ปี เจ้าของร้านก๋วยเตี๋ยวเจ๊แขก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี แจ้งความดำเนินคดีกับ ค.ช. คำ (นามสมมติ) อายุ 14 ปี ในข้อหาทำให้เสียทรัพย์เป็นเงิน 10 บาท หลังจากดักพริกป่นซึ่งใช้สำหรับปรุงก๋วยเตี๋ยวลั่น โดยทั้งสองฝ่ายไม่มีการยอมความกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงนำตัวส่งสถานพินิจก่อนศาลจะให้ประกันตัวไป ด้านพี่สาวของ ค.ช. คำเปิดเผยว่า คนพร้อมด้วยน้องชายและเพื่อน ๆ อีก 6 คน เข้าไปรับประทานก๋วยเตี๋ยวที่ร้านแห่งหนึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำแม่กลอง ถนนวรเดช เขตเทศบาลเมืองราชบุรี หลังจากรับประทานเสร็จ น้องชายได้ดักพริกป่นใส่ในชามของคน 1 ซ้อนชา เพื่อกลั่นแกล้งคนแต่คนไม่ได้รับประทาน หลังจากจ่ายเงินเรียบร้อยแล้ว ระหว่างที่เดินออกจากร้าน เจ้าของร้านเดินตามออกมาและบอกว่าขอเก็บเงินเพิ่มอีก 10 บาท เพราะน้องชายดักพริกป่นใส่ชามเล่น คนจึงยอมจ่ายเงินไป แต่เจ้าของร้านกลับยื่นยื่นพุดจาด้วยด้อยคำที่รุนแรงเข้าใส่ ทำให้เกิดการโต้เถียงกันขึ้น

ด้าน ร.ค.อ. มนุศักดิ์ วงศ์ษา ร้อยเวรเจ้าของคดี กล่าวว่า หลังจากรับแจ้งแล้วได้ดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย แต่ฝ่ายเจ้าของร้านไม่ยอมรอมยอมทั้งที่ค่าเสียหายนั้นตีราคาเพียง 10 บาท คนจึงต้องทำไปตามหน้าที่ โดยส่งตัวเด็กไปยังสถานพินิจและทำสำนวนส่งฟ้องศาลต่อไป

ท้ายที่สุดคดีนี้ได้มีการไกล่เกลี่ยกันโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จนผู้เสียหายยอมถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน³

²หนังสือพิมพ์ข่าวสด ฉบับวันที่ 15 มีนาคม 2548 หน้า 14.

³หนังสือพิมพ์ข่าวสด ฉบับวันที่ 25 เมษายน 2548 หน้า 15.

จากกรณีศึกษาที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าเด็กหรือเยาวชนยังอยู่ในวัยที่เริ่มต้นของการพัฒนา ความรู้สึกรู้คิดไม่เท่ากับผู้ใหญ่อาจจะกระทำความผิดไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ประกอบกับมีวุฒิภาวะไม่เพียงพอที่จะมองเห็นถึงผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของตนเองและง่ายต่อการกระทำความผิด หรืออาจเป็นเพราะการถูกชักจูงใจไปในทางที่ผิด เกิดจากความตื้นเขิน อยากรู้อยากเห็น เป็นต้น เพราะฉะนั้น การกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชนส่วนใหญ่จึงมิได้เกิดจากเจตนาชั่วร้าย อีกทั้งเป็นคดีความผิดเล็กน้อย การปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นในชั้นจับกุม สืบสวนสอบสวน จำต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ การควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไว้อาจส่งผลกระทบต่อเด็กหรือเยาวชน ทำให้เกิดการเรียนรู้วิธีการกระทำความผิดจากสถานควบคุมได้ และส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเด็กหรือเยาวชนอันเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพขั้นมูลฐานของเด็กหรือเยาวชนที่จะได้กลับคืนสู่บิคาบารดา ผู้ปกครองหรือครอบครัว ดังนั้น การควบคุมตัวไว้จึงควรเป็นมาตรการสุดท้ายที่จะใช้และใช้ในระยะเวลาที่สั้นสุดเท่าที่จะเป็นไปได้

4.2 ปัญหาด้านระยะเวลาการควบคุม

จากกรณีศึกษาที่ 1 เรื่อง เด็กขี้รถจักรยานเฉี่ยวชนกับรถแท็กซี่ ในกรณีดังกล่าวนี้ เด็กวัย 9 ปี โคนจับส่งสถานพินิจในข้อหาขี้รถจักรยาน โดยประมาทเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย ทำให้เด็กถูกควบคุมตัวอยู่ 2 วัน จึงจะได้รับการประกันตัว ส่วนคนขี้รถแท็กซี่ซึ่งถูกกล่าวหาว่าขี้รถยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้ทรัพย์สินผู้อื่นเสียหายและได้รับบาดเจ็บ เมื่อได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและทำการสอบสวนแล้วก็ได้รับการปล่อยตัวทันทีโดยไม่มีประกันตัว มีเพียงคำมั่นว่าจะมาตามทีนัด ทั้งนี้เนื่องมาจากพนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ประกันตัวผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ได้ จึงเกิดความแตกต่างในกระบวนการยุติธรรมที่ปฏิบัติต่อเด็กและผู้ใหญ่ ทำให้เด็กได้รับความยากลำบากยิ่งกว่า เพราะกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจปล่อยตัวเด็ก ทำนองเดียวกับการปล่อยตัวผู้ใหญ่ที่ต้องหาว่ากระทำความผิด ทั้ง ๆ ที่เด็กและผู้ใหญ่ถูกกล่าวหาในข้อหาอย่างเดียวกันแต่ได้รับการปฏิบัติไม่เหมือนกัน โดยเด็กกลับถูกควบคุมตัวเป็นระยะเวลาานานกว่าผู้ใหญ่ อันเป็นการไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการคุ้มครองประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ อีกทั้งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการยุติธรรมและกลไกของรัฐยังไม่อาจคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนที่ถูกละเมิดสิทธิได้อีกด้วย นอกจากนี้ ยังเคยปรากฏเหตุว่าเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมเด็กที่ต้องหาว่ากระทำความผิดแล้วส่งตัวไปสถานแรกรับ แต่ขณะนั้นเป็นเวลานอกราชการ ผู้อำนวยการสถานพินิจไม่อยู่ทำให้เด็กไม่ได้รับการประกันตัว

จึงต้องถูกควบคุมอยู่ในสถานแรกรับเป็นเวลาถึง 2 วัน แม้ในปัจจุบันนี้ทางกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะมีนโยบายการให้การประกันตัวเด็ก 24 ชั่วโมง โดยจะจัดเวรให้ประกันตัวเด็ก แม้จะเป็นเวลาออกราชการก็ตาม แต่ก็เห็นได้ว่าเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุนั่นเอง

นอกจากนี้ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ประชาชนทุกคนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันและห้ามการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล เป็นต้น โดยในส่วนของ การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลซึ่งตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและก่อนมีคำพิพากษา อันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์นั่นเอง นอกจากนี้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 237 ได้กำหนดให้ผู้ถูกจับซึ่งยังถูกควบคุมอยู่ต้องถูกนำตัวไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนเพื่อศาลพิจารณาว่ามีเหตุที่จะขังผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมายหรือไม่ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ อนึ่ง สิทธิที่จะได้รับการตรวจสอบการจับกุมนี้เป็นหลักการที่ให้ศาลตรวจสอบความจำเป็นในการควบคุมตัว อันจะนำความเป็นธรรมมาสู่ประชาชน โดยไม่ต้องถูกจับกุมขัง โดยปราศจากเหตุอันควร

สำหรับเหตุที่กฎหมายจำกัดระยะเวลาควบคุมผู้ถูกจับไว้มิให้เกินกว่า 48 ชั่วโมงนั้น เพราะต้องการให้เจ้าพนักงานนำผู้ต้องหามายังศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาว่ามีเหตุที่จะขังผู้นั้นต่อไปหรือไม่ อันเป็นหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาที่สำคัญประการหนึ่ง ทั้งนี้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลักการในเรื่องระยะเวลาในการควบคุมอยู่หลายครั้ง โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2539 มาตรา 4 แก้ไขระยะเวลาควบคุมตามมาตรา 87 วรรคสาม จาก 7 วัน เป็น 3 วัน ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 มาตรา 21 แก้ไขระยะเวลาควบคุมตามมาตรา 87 จาก 3 วัน เป็น 48 ชั่วโมง เพื่อให้มีหลักการที่สอดคล้องกับหลักการตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน อันเป็นหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาที่สำคัญประการหนึ่ง โดยในมาตรา 87 กำหนดให้ควบคุมผู้ถูกจับได้เท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดีและไม่เกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ในกรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวและมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวนหรือการฟ้องคดีให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่มีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนและพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 แม้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้งจนกระทั่งมีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันก็ยังมีได้รับการแก้ไขในเรื่องระยะเวลาในการควบคุมผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชนแต่อย่างใด ซึ่งพนักงานสอบสวนต้องถามปากคำเด็กหรือเยาวชนให้เสร็จภายใน 24 ชั่วโมง แล้วจึงส่งตัวไปยังสถานพินิจเพื่อพิจารณาการปล่อยชั่วคราวต่อไป อันเป็นการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชน และเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญในเรื่องกำหนดระยะเวลาการควบคุมตัวผู้ต้องหา รวมถึงสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว อันเป็นเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการเคารพและรักษาไว้ซึ่งสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา อีกทั้งไม่ต้องการให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมเป็นระยะเวลานานในระหว่างสอบสวน ผู้ต้องหาจะถูกควบคุมตัวเฉพาะเพื่อที่จะถูกสอบสวนเท่านั้น ซึ่งในระหว่างสอบสวนถ้าไม่จำเป็นที่จะต้องมัดผู้ต้องหาอยู่ก็ไม่สมควรที่จะต้องควบคุมผู้ต้องหานั้น ควรที่จะพิจารณาปล่อยชั่วคราวไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้ต้องหาเป็นเด็กหรือเยาวชนก็ควรที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นพิเศษ ดังนั้นการปล่อยชั่วคราวเด็กหรือเยาวชนควรเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กที่จะได้กลับคืนสู่บิดามารดาหรือครอบครัวโดยเร็ว

4.3 ปัญหาด้านสถานที่

ในปัจจุบันนี้จะพบได้ว่าสถานพินิจมิได้ตั้งอยู่ในทุกจังหวัดหรือในบางท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดและถูกจับนั้นอยู่ต่างอำเภอห่างไกลจากสถานพินิจ ทำให้ส่งผลกระทบต่อพนักงานสอบสวนที่จะต้องเสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังสถานพินิจที่อยู่ในเขตอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนต้องเสียเวลา และเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปติดต่อเพื่อขอประกันตัวเด็กหรือเยาวชน อีกทั้งในปัจจุบันพบว่าจำนวนเด็กหรือเยาวชนในสถานพินิจมีปริมาณมากขึ้นเรื่อย ๆ จนเกินความสามารถของสถานที่ที่จะรองรับเด็กหรือเยาวชนได้ ประกอบกับจำนวนเจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอกับปริมาณของเด็กหรือเยาวชนดังกล่าว จึงส่งผลกระทบต่อ การดูแลบำบัดแก้ไขเด็กอย่างใกล้ชิด

นอกจากนี้ การควบคุมเด็กหรือเยาวชนไว้ในสถานพินิจ แม้จะเป็นช่วงระยะเวลาสั้น ก็เป็นการลิดรอนสิทธิของเด็ก แทนที่เด็กจะได้เจริญเติบโตอยู่กับครอบครัวของตน แต่กลับถูกนำมาควบคุมตัวไว้และอาจจะซึมซับตัวอย่างที่ไม่เหมาะสมจากสถานที่ควบคุม อันเป็นการทำร้ายเด็ก

ทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีอายุน้อย ๆ ซึ่งควรอยู่ในความควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดของบิดามารดาและครอบครัว ฉะนั้น การที่จะกำหนดให้ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจปล่อยตัวชั่วคราวเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาในระหว่างสอบสวนเพียงผู้เดียวจึงก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ อันเป็นการขัดกับสิทธิขั้นมูลฐานของเด็กหรือเยาวชน โดยการที่มีขั้นตอนต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดนี้แทนที่จะเป็นการอำนวยความสะดวกสำหรับเด็กหรือเยาวชน แต่กลับทำให้เด็กหรือเยาวชนถูกลิดรอนสิทธิเสรีภาพไป

4.4 ปัญหาอำนาจของผู้อำนวยการสถานพินิจ

จากกรณีศึกษาที่กล่าวมาทั้งหมดแล้วข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่าเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาในระหว่างสอบสวน พนักงานสอบสวนมิได้มีอำนาจตามกฎหมายที่จะปล่อยตัวเด็ก ไม่ว่าจะเด็กนั้นจะมีอายุเท่าใดก็ตาม ที่เป็นเช่นนี้ก็สืบเนื่องมาจากกฎหมายมิได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการใช้ดุลพินิจปล่อยชั่วคราวเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาแต่อย่างใด กล่าวคือ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 50 วรรคแรก บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติเกี่ยวกับการเปรียบเทียบคดีอาญา เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด และคดีนั้นจะต้องได้รับการพิจารณาพิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัว ให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมหรือควบคุมเด็กหรือเยาวชนนั้นแจ้งการจับกุมหรือควบคุมไปยังผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ ตลอดจนบิดามารดาผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่โดยไม่ชักช้า ในกรณีเช่นนี้พนักงานสอบสวนจะต้องถามปากคำเด็กหรือเยาวชนให้เสร็จภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กหรือเยาวชนแล้วให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังสถานพินิจ ผู้อำนวยการสถานพินิจดังกล่าวจะควบคุมเด็กหรือเยาวชนนั้นไว้ยังสถานพินิจหรือจะปล่อยชั่วคราวโดยมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่โดยไม่มีการประกันหรือมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ หรือจะมอบตัวเด็กหรือเยาวชนไว้กับบุคคลหรือองค์การที่เห็นสมควรก็ได้”

ตามมาตรา 50 วรรคแรก ดังกล่าว กำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องสอบถามปากคำเด็กหรือเยาวชนให้เสร็จภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมง ครั้นแล้วให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังสถานพินิจ ผู้อำนวยการสถานพินิจจะควบคุมหรือปล่อยชั่วคราวเด็กหรือเยาวชนนั้นก็ ได้ การที่กฎหมายบัญญัติให้พนักงานสอบสวนควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไว้เพียงเพื่อสอบถามปากคำเท่านั้น

และต้องไม่เกินสี่สิบสี่ชั่วโมงด้วย ทั้งนี้เพื่อมุ่งหมายไม่ให้พนักงานสอบสวนควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนนานเกินจำเป็น ครั้นแล้วพนักงานสอบสวนต้องส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังสถานพินิจ พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสั่งปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนชั่วคราว กฎหมายกำหนดให้อำนาจแก่ผู้อำนวยการสถานพินิจที่จะควบคุมหรือปล่อยชั่วคราว จากกรณีศึกษาทั้ง 3 กรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจผู้อำนวยการสถานพินิจเท่านั้นที่จะมีอำนาจในการพิจารณาปล่อยชั่วคราวเด็กหรือเยาวชนในระหว่างสอบสวนคดีนั้น จะเป็นผลร้ายแก่เด็กหรือเยาวชนยิ่งกว่าที่จะให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจพิจารณาปล่อยชั่วคราวเด็กหรือเยาวชน กล่าวคือในกรณีศึกษาที่ 1 เด็กถูกกล่าวหาว่าขบถ โดยประมาทเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย เด็กถูกควบคุมตัวที่พนักงานสอบสวนร่วมสี่สิบสี่ชั่วโมง ครั้นพนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กไปยังสถานพินิจ เด็กถูกควบคุมตัวอีก 2 วัน จึงได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ส่วนคูกรณีที่เป็นผู้ใหญ่ถูกกล่าวหาว่าขบถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นบาดเจ็บและทรัพย์สินผู้อื่นเสียหาย กลับได้รับการปล่อยตัวทันทีเมื่อพนักงานสอบสวนสอบปากคำเสร็จ ทั้งนี้เพราะกฎหมายให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนในการพิจารณาปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ ส่วนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนในการพิจารณาปล่อยชั่วคราว เมื่อพิจารณาจากกรณีศึกษาที่ 1 ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการที่กฎหมายบัญญัติเช่นนี้แทนที่จะเป็นประโยชน์สูงสุดกับเด็กหรือเยาวชน กลับเป็นผลร้ายแก่เด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญายิ่งกว่าผู้ใหญ่ที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาคู่กัน หากพิจารณาถึงความรู้ความสามารถของพนักงานสอบสวนในการพิจารณาการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา จะเห็นว่าเมื่อพนักงานสอบสวนสามารถใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ได้ พนักงานสอบสวนก็น่าจะใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้เช่นกัน หากจะใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาปล่อยชั่วคราวว่าผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหรือไม่ ก็จะเห็นได้ว่าผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่มีโอกาสที่จะหลบหนีหรือไปยุ่งเหยิงกับพยานยิ่งกว่าเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้เพราะเด็กหรือเยาวชนจะต้องอาศัยอยู่กับบิดามารดา ไม่มีเงินหรือทรัพย์สินหรือรู้ช่องทางแหล่งที่จะหลบหนีได้ อีกทั้งไม่มีอิทธิพลเพียงพอที่จะไปยุ่งเหยิงกับพยานเท่ากับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ จึงเห็นว่าไม่มีเหตุผลใดที่จะไม่ให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนในการพิจารณาปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชนในกรณีดังกล่าว ส่วนกรณีศึกษาที่ 2, 3 เป็นคดีความผิดเล็กน้อยมูลค่าทรัพย์สินเพียงเล็กน้อย น่าจะให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการพิจารณาการปล่อยชั่วคราวได้เช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาปล่อยชั่วคราวเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาโดยเจ้าพนักงานตำรวจนั้น หากเป็นกรณีมีคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวจะมีการสอบถามตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียกหรือมีการทำสัญญาประกัน แล้วแต่กรณี ซึ่งกรณีนี้สามารถใช้ได้กับเด็ก

หรือเยาวชนที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองเข้ามายื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว แต่หากเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจเห็นควรให้ปล่อยชั่วคราวเองโดยไม่มีผู้ใดร้องขอ ถ้าเด็กหรือเยาวชนที่ต้องการว่ากระทำความผิดและถูกจับนั้นเป็นเด็กเร่ร่อน ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง การใช้ดุลพินิจให้ปล่อยชั่วคราวไปก็อาจก่อให้เกิดปัญหาตามมา อาทิเช่น ปัญหาในการติดตามตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น ปัญหาด้านที่อยู่อาศัยและปัญหาด้านการดูแลสุขภาพของเด็กหรือเยาวชน เป็นต้น เพราะฉะนั้นจึงควรมีองค์กรเอกชนเข้ามารับตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไว้ให้อยู่ในความดูแลอย่างใกล้ชิดหรือในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมีได้อาศัยอยู่กับบิดามารดาหรือบิดามารดาไม่อยู่ในสภาพที่จะให้การดูแลเอาใจใส่ต่อเด็กหรือเยาวชนได้เช่นนี้ ควรให้ญาติเข้ามาดูแลและรับตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปได้ไม่ว่าจะเป็นปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา พี่ชาย พี่สาว

อนึ่ง ในกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่ควรให้ปล่อยชั่วคราว ให้เจ้าพนักงานตำรวจรีบส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลเยาวชนและครอบครัว โดยยื่นคำร้องขอให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมตัวที่สถานพินิจต่อไป

4.5 วิเคราะห์แนวทางการควบคุมเด็กหรือเยาวชนที่ต้องการว่ากระทำความผิดอาญาในระหว่างสอบสวนของไทยและต่างประเทศ

จากการศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์แนวทางการควบคุมเด็กหรือเยาวชนที่ต้องการว่ากระทำความผิดอาญาในระหว่างสอบสวนของประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่นตามที่ได้กล่าวมานั้นพบว่า มีทั้งลักษณะที่เหมือนกันและแตกต่างกันกับกฎหมายไทยบางประการดังนี้

4.5.1 แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนที่ต้องการว่ากระทำความผิดอาญา

ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กหรือเยาวชนของแต่ละประเทศนั้นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยได้มีการแยกการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนออกต่างหากจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการจับกุม การควบคุม การสืบสวนสอบสวน การฟ้องร้องและการพิจารณาพิพากษาคดี เนื่องจากเด็กนั้นเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและมีความสำคัญยิ่งของสังคมและประเทศชาติ สมควรที่จะได้รับการดูแลเอาใจใส่ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจอย่างใกล้ชิด

ในประเทศไทยมีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ใช้บังคับอันมีวัตถุประสงค์มุ่งคุ้มครองสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชนให้ได้รับการฝึกอบรมสั่งสอนและสงเคราะห์ให้กลับตนเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการที่จะลงโทษ และในการพิจารณาคดีนั้นให้ศาลคำนึงถึงบุคลิกลักษณะ สุขภาพและภาวะแห่งจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งแตกต่างกันเป็นคน ๆ ไป และลงโทษหรือเปลี่ยนแปลงหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนให้เหมาะสมกับตัวเด็กหรือเยาวชนและพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง โดยมีศาลเยาวชนและครอบครัวทำหน้าที่พิจารณาคดีพิพาทคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะในคดีอาญาและคดีแพ่งเกี่ยวกับผู้เยาว์และครอบครัว หรือที่เรียกว่า คดีครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัวของไทยนั้นเป็นศาลชั้นอุทธรณ์ที่ไม่สังกัดอยู่ในศาลจังหวัด

ในประเทศอังกฤษศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นเพียงแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว เมื่อมีคดีเด็กและเยาวชนและคดีครอบครัวเกิดขึ้นในเขตอำนาจศาลใด ๆ ศาลนั้น ๆ จะนำวิธีพิจารณาคดีตามกฎหมายเด็กฉบับนี้มาใช้พิจารณาและพิพาทคดีนั้น ซึ่งวิธีนี้ทำให้ประเทศอังกฤษสามารถใช้วิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวและใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนและครอบครัวได้ทั่วประเทศ เพราะสามารถพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลชั้นต้นได้ทุกศาล โดยแยกเป็นแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวทำหน้าที่พิจารณาคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดในทางอาญา (เว้นแต่คดีฆ่าคนตายโดยเจตนา) และคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่ต้องการเอาใจใส่คุ้มครองและควบคุม (A child or young person in need of care, protection, and control) รวมทั้งคดีเด็กและเยาวชนที่ขูดแหว่งและหนีโรงเรียน⁴

ในประเทศสหรัฐอเมริกามีการปกครองออกเป็นมลรัฐ (State) โดยแต่ละรัฐมีการปกครองของตนเอง ออกกฎหมายใช้ภายในรัฐของตนเองไม่ขึ้นกับรัฐใดรัฐหนึ่ง ดังนั้นกฎหมายศาลคดีเด็กและเยาวชนในแต่ละรัฐย่อมแตกต่างกันในบางประการ โดยรูปแบบของศาลคดีเด็กและเยาวชนของสหรัฐอเมริกาจัดตั้งขึ้นเป็น 2 รูปแบบ คือ จัดตั้งเป็นแผนกหนึ่งของศาลธรรมดา (County Court) และอีกรูปแบบหนึ่งจัดตั้งเป็นศาลคดีเด็กและเยาวชนเป็นเอกเทศไม่ขึ้นกับศาลธรรมดา ในปัจจุบันนิยมจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนในรูปแบบที่สองซึ่งแตกต่างจากศาลธรรมดาเพื่อมิให้ปะปนกับผู้ใหญ่อย่างแท้จริง ซึ่งคล้ายกับศาลเยาวชนและครอบครัวของไทยนั่นเอง

⁴บุญเพราะ แสงเทียน, กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน, หน้า 47.

ศาลคดีเด็กและเยาวชนของสหรัฐอเมริกามีอำนาจเหนือคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา และเกือบจะทุกรัฐมีอำนาจพิจารณาคดีเด็กที่จำต้องได้รับการสงเคราะห์คุ้มครองด้วย โดยทั่วไปศาลคดีเด็กและเยาวชนของสหรัฐอเมริกาถือหลักว่าการกระทำผิดของเด็กไม่เป็นการกระทำความผิดอาญา (Criminal) โดยสิ้นเชิง แต่ถือว่าเป็นการกระทำความผิดของเด็ก (Juvenile Delinquency) ดังนั้น ศาลคดีเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จึงไม่มีอำนาจในการลงโทษอาญาแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ในคดีที่เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องลงโทษอาญาแก่ผู้กระทำความผิด ศาลจะใช้วิธีการสละอำนาจและการยกเว้นอำนาจของศาลคดีเด็กและเยาวชนให้นำคดีไปพิจารณาในศาลธรรมดา คงมีบางรัฐเท่านั้นที่ให้ศาลคดีเด็กและเยาวชนมีอำนาจลงโทษอาญาแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้⁵

ในประเทศญี่ปุ่น มีศาลครอบครัว (Family Court) ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีที่เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิดในทางอาญาไม่ว่าจะเป็นคดีอุกฉกรรจ์ เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตาย ฐานวางเพลิงเผาทรัพย์หรือคดีความผิดเล็กน้อย เช่น การกระทำความผิดกฎจราจรหรือการฝ่าฝืนกฎหมายทางปกครอง เป็นต้น⁶ และที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางครอบครัว คดีที่ผู้ใหญ่กระทำความผิดต่อสวัสดิภาพของเด็ก⁷ รูปแบบของศาลครอบครัวในประเทศญี่ปุ่นนั้นมีลักษณะเป็นเอกเทศไม่ขึ้นอยู่กับศาลธรรมดา อันมีลักษณะคล้ายกับศาลเยาวชนและครอบครัวของไทย

4.5.2 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเด็กหรือเยาวชนในระหว่างสอบสวน

ในประเทศไทย องค์กรที่มีอำนาจในการควบคุมเด็กหรือเยาวชนในระหว่างสอบสวนคือ พนักงานสอบสวน สถานีพินิจ และศาล ซึ่งตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 กำหนดให้เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด พนักงานสอบสวนจะต้องถามปากคำเด็กหรือเยาวชนให้เสร็จภายใน 24 ชั่วโมง และให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังสถานีพินิจเพื่อให้ผู้อำนวยการสถานีพินิจเป็นผู้พิจารณาการปล่อยชั่วคราว หากเห็นไม่สมควรให้ปล่อยชั่วคราวให้ส่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวพร้อมทั้งความเห็นไปยังศาลเพื่อพิจารณาสั่งต่อไป เพราะฉะนั้น พนักงานสอบสวนจะไม่มีอำนาจในการปล่อยชั่วคราวเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาในระหว่างสอบสวน

⁵ สุรินี รัตนวราท, กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน, หน้า 60.

⁶ *Crime and Justice in Asia and the Pacific*, p. 106.

⁷ Reichel, *Comparative Criminal Justice Systems*, p. 354.

มีเพียงอำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ให้อำนาจสอบสวนไว้เท่านั้น ซึ่งกรณีนี้แตกต่างจากกฎหมายวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนและคดีครอบครัวในประเทศอังกฤษ ที่มีองค์กรที่มีอำนาจในการควบคุมเด็กหรือเยาวชนในระหว่างสอบสวน คือ เจ้าพนักงานตำรวจ และศาล ทั้งนี้เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมเด็กหรือเยาวชนในข้อหาว่ากระทำความผิดจะต้องรีบ นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น ไปยังศาลเยาวชนและครอบครัวโดยมิชักช้า แต่เจ้าพนักงานตำรวจ ให้ประกันตัวเด็กและเยาวชนนั้น ไปก็ได้ เว้นแต่คดีนั้นจะเป็นความผิดร้ายแรง⁸

ในประเทศอังกฤษกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมเด็กหรือเยาวชนนั้น ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจสามารถใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราวเด็กหรือเยาวชนได้ทันที ภายหลังจากจับกุมและแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว ซึ่งหากเจ้าพนักงานตำรวจเห็นว่าไม่ควรปล่อยชั่วคราว จะต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชน ไปยังศาลเยาวชนและครอบครัวภายในเวลา 72 ชั่วโมง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายของไทยแล้วมีลักษณะที่แตกต่างกัน โดยกฎหมายของประเทศ อังกฤษนั้นมีข้อดีคือ มีการให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราวได้แต่มี ข้อเสียในด้านของระยะเวลาการควบคุม โดยสามารถควบคุมได้ถึง 72 ชั่วโมง ก่อนนำตัวเด็กหรือ เยาวชนไปยังศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งกฎหมายไทยเองแม้เจ้าพนักงานตำรวจจะไม่มีอำนาจ ในการปล่อยชั่วคราว แต่กฎหมายก็กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจสามารถควบคุมได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง อันมีระยะเวลาสั้นกว่ากฎหมายของประเทศอังกฤษ ทั้งนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรนำ ข้อดีของกฎหมายอังกฤษที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจพิจารณาการปล่อยชั่วคราวมาใช้โดยแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจที่จะพิจารณาปล่อยชั่วคราวเด็ก หรือเยาวชนในระหว่างสอบสวน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเด็ก หรือเยาวชนให้ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยเร็ว

ในประเทศสหรัฐอเมริกา เด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาและอยู่ ภายใต้อำนาจของ Juvenile Matters นั้น ผู้ที่มีหน้าที่เบื้องต้นในการดูแลเด็กและเยาวชน คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งมีทางเลือกถึง 5 ทางด้วยกัน กล่าวคือ

1. สอบถามเด็กและเยาวชนแล้วปล่อยตัวคืนสู่ชุมชน
2. ส่งตัวเยาวชนให้แก่กรมบริการเยาวชนหรือที่เรียกว่า Department of Youth Services ซึ่งจะมียุทธวิธีและตามเมืองต่าง ๆ หรือส่งตัวเยาวชนให้แก่หน่วยดูแลทางจิตหรือ องค์กรทางสังคมสงเคราะห์

⁸บุญเพราะ แสงเทียน, กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน, หน้า 48.

3. หากเยาวชนมีความประพฤติเสียหายอาจนำความที่สถานีตำรวจและบันทึกไว้เป็นหลักฐาน ถ้าหากเห็นว่ามีความจำเป็นเอาตัวไว้ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้กำกับดูแล

4. ในกรณีร้ายแรงก็จำเป็นต้องส่งตัวไปยังศาลคดีเด็กและเยาวชน โดยกรณีนี้เรียกว่าเป็นการนำเด็กและเยาวชนเข้าสู่ระบบของศาลทั้งนี้เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่า ไม่อาจที่จะใช้ทางเลือกทั้งสามข้างต้นได้

5. กรณีส่งตัวไปยังศาล โดยให้มีการควบคุมไว้ที่สถานควบคุม (Detention Facility) ซึ่งในบางท้องที่ไม่มีสถานที่ควบคุมก็จำเป็นต้องควบคุมไว้ที่เรือนจำ (County Jail) หรือที่สถานีตำรวจ ทางเลือกสุดท้ายนี้เป็นกรณีที่ไม้อาจหลีกเลี่ยงได้ เมื่อศาลรับตัวเด็กและเยาวชนไว้ในความควบคุม จะต้องพิจารณาว่าจะควบคุมหรือมอบตัวให้ผู้ปกครองภายใน 48-72 ชั่วโมง ไม้ว่าจะเป็นวันหยุดก็ตาม ในบางศาลจะมีหน่วยงานที่ทำงานตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อพิจารณาในเรื่องการควบคุมตัว

ส่วนกรณีการประกันตัวนั้นในแต่ละรัฐมีความแตกต่างกัน บางรัฐห้ามใช้วิธีการประกันตัวสำหรับเด็กและเยาวชน เนื่องจากเห็นว่าเด็กและเยาวชนจะต้องได้รับการปล่อยตัวโดยมอบให้ผู้ปกครองอย่างรวดเร็วในโอกาสแรกอยู่แล้ว แต่ในบางรัฐยินยอมให้มีการประกันตัวอย่างไรก็ตามมีเด็กและเยาวชนจำนวนน้อยมากที่ได้รับการปล่อยตัวโดยใช้การประกันตัวเป็นหลัก เพราะกฎหมายคดีเด็กและเยาวชนของรัฐเกือบทั้งหมดมีข้อจำกัดที่จะไม่ให้ควบคุมตัวเด็กและเยาวชนไว้ในระหว่างรอการพิจารณาคดี จึงไม่จำเป็นที่จะต้องใช้วิธีการประกันตัวแต่อย่างใด

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วจะเห็นได้ว่าการควบคุมเด็กหรือเยาวชนในระหว่างสอบสวนมีความแตกต่างกับของประเทศไทยในบางประการ ทั้งนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกาเจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจหน้าที่หรือดุลพินิจในการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนได้หลายทางเลือกด้วยกัน โดยขึ้นอยู่กับความร้ายแรงแห่งคดี บุคคลลักษณะของเด็กหรือเยาวชนและพฤติการณ์อื่น ๆ ประกอบ อันเป็นการให้ความสำคัญกับประโยชน์สูงสุดของเด็กที่จะได้กลับคืนสู่บิดามารดาหรือชุมชนโดยไม่ชักช้า นอกจากนี้กรณีการประกันตัวในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นบางรัฐได้ห้ามใช้วิธีการประกันตัวสำหรับเด็กหรือเยาวชน โดยเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นควรที่จะได้รับการปล่อยตัวในโอกาสแรกอยู่แล้ว นอกจากนั้น หากเป็นกรณีความผิดเล็กน้อยเด็กหรือเยาวชนจะไม่ถูกควบคุมและการปล่อยตัวนั้นนอกจากจะปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนให้อยู่ในความดูแลของบิดามารดาหรือผู้ปกครองแล้วยังสามารถปล่อยให้อยู่ในความดูแลของญาติที่บรรลุนิติภาวะ อาทิเช่น ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา พี่ชาย พี่สาว ได้อีกด้วย หรือในกรณีจำเป็นต้องควบคุมตัวกฎหมายก็กำหนดให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังบ้านอุปถัมภ์หรือตัวแทนชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกับภูมิลำเนาของเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเด็กหรือ

เขาวชนให้ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม ซึ่งมีความแตกต่างจากกฎหมายไทย ที่เจ้าพนักงานตำรวจไม่มีอำนาจในการปล่อยตัวเด็กไม่ว่าจะมีการประกันตัวหรือไม่ โดยให้เป็นอำนาจของผู้อำนวยการสถานพินิจที่จะพิจารณาการปล่อยชั่วคราว ซึ่งส่งผลกระทบต่อเด็กหรือเขาวชนให้ไม่ได้รับการปล่อยตัวไปอย่างรวดเร็วในโอกาสแรก เนื่องจากเจ้าพนักงานตำรวจจะต้องนำตัวเด็กหรือเขาวชนไปยังสถานพินิจ อันทำให้เสียเวลาในการเดินทางและเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น โดยไม่จำเป็น เพราะในทางปฏิบัติเมื่อไปถึงสถานพินิจ ผู้อำนวยการสถานพินิจจะพิจารณาให้ประกันตัวเด็กหรือเขาวชนเป็นหลักอยู่แล้ว นอกจากนี้ประเทศไทยเองก็ยังไม่มีย่านอุปถัมภ์หรือตัวแทนชุมชนที่จะรับเด็กหรือเขาวชนไปดูแลรวมถึงไม่สามารถปล่อยตัวเด็กหรือเขาวชนนั้นให้อยู่ในความดูแลของญาติได้ดังเช่นในประเทศสหรัฐอเมริกา

ในประเทศญี่ปุ่น องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเด็กหรือเขาวชนในระหว่างสอบสวนคือ เจ้าพนักงานตำรวจและศาล โดยสามารถแยกออกได้เป็น 2 กรณี กล่าวคือ

1. กรณีเด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี การกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมตัวเด็กแล้วจะเรียกผู้ปกครองมารับทราบการกระทำความผิดและมีการบันทึกประจำวันจึงปล่อยตัวเด็กไปโดยไม่มีการนำเด็กเข้าห้องคุมขัง หากเป็นกรณีการกระทำความผิดที่ร้ายแรงเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมเด็กแล้วจะส่งให้ศาลครอบครัวพิจารณาต่อไป

2. กรณีเด็กหรือเขาวชนอายุตั้งแต่ 14 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 ปี การกระทำความผิดเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมตัวเด็กแล้วจะมีการสอบปากคำและส่งเรื่องให้ศาลครอบครัวพิจารณาอันมีลักษณะคล้ายกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจปล่อยตัวเด็กได้ซึ่งแตกต่างกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยที่ให้เป็นผู้อำนวยการสถานพินิจในการพิจารณาให้ปล่อยชั่วคราว อันนำไปสู่ปัญหาการควบคุมเด็กเป็นระยะเวลานานโดยไม่จำเป็น

ทั้งนี้ จึงควรทำการแก้ไข มาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเขาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเขาวชนและครอบครัวจากหลักการเดิม โดยให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการพิจารณาปล่อยชั่วคราวเด็กหรือเขาวชนดังเช่นในต่างประเทศ